

Prædiken til folketingets åbning 4. oktober 2016

Salmisten skriver:

Herre, vor Herre!
Hvor herligt er dit navn
over hele jorden,
du som har bredt din pragt ud på himlen!

Af børns og spædes mund
har du grundlagt et værn mod dine modstandere
for at standse fjender og hævnerrige.

Når jeg ser din himmel, dine fingres værk,
månen og stjernerne, som du satte der,
hvad er da et menneske, at du husker på det,
et menneskebarn, at du tager dig af det?

Du har gjort det kun lidt ringere end Gud,
med herlighed og ære har du kronet det.
Du har gjort det til hersker over dine hænders værk,
alt har du lagt under dets fødder,
får og okser i mængde,
selv de vilde dyr,
himlens fugle og havets fisk,
dem som færdes ad havenes stier.

Herre, vor Herre!
Hvor herligt er dit navn
over hele jorden!

Jeg husker for år tilbage et besøg i en af de store europæiske zoologiske haver. På alle bure og ved alle indhegninger stod anført, hvilke fjender det enkelte dyr havde: mennesket var aftegnet stort set foran hvert eneste aflukke. Det manede til eftertanke og gav anledning til et spørgsmål, der ligner salmistens: Hvad er dog et menneske?

”Hvad er da et menneske?” spørger den gammeltestamentlige salmedigter. Den gammeltestamentlige salme, som vi lige har hørt, ligner med et sådant spørgsmål et stykke visdomslitteratur, hvor et menneske gør sig tanker og overvejelser over, hvad vi egentlig er for nogle underlige og forunderlige størrelser i verden.

Det er et spørgsmål, som vi kan stille os, når vi med forundring ser mod himlen, sammenligner os med andre skabninger eller når vi med uro betragter os selv og vi menneskers virke i verden.

Gud og menneske

Der er visdom i den gammeltestamentlige salme, men den er imidlertid ikke blot et stykke visdomslitteratur om mennesket. Det er en salme; og anliggendet er derfor andet og mere end det at reflektere over, hvad mennesket er i sig selv. Salmen åbner verden for sin tilhører, giver os en plads og sætter os på plads i verden, i hele Guds skaberværk.

Salmen indleder og slutter med de samme ord, en lovprisning og en tak til Gud: ”Herre, vor Herre! Hvor herligt er dit navn over hele jorden!” (v.2 og 10).

Salmisten foretager altså ikke blot en selvspejling. Han henvender sig i salmen til vor Herre. Han siger ikke blot: ”Hvad er da et menneske?”, men han spørger: ”Hvad er et menneske, at du, Gud, husker det?”. Forundringen har adresse.

Salmen er en lovprisning af Gud, hans skaberværk og hans omsorg for mennesket og al skabning. En tak, som vokser ud af en sansning og betragtning af verden:

Når jeg ser din himmel, dine fingres værk, månen, stjernerne, fårene, okserne, de vilde dyr, himlens fugle og havenes fisk, hvad er da et menneske, at du husker på det Gud, og tager dig af det?

Vi bliver i salmen tilskyndet til at bede til Gud og sige tak for tilværelsen, ligesom vi i vores trængsler må bede om hans hjælp. Og vi bliver indirekte, med den magt og myndighed, vi som mennesker er givet, fordret at drage omsorg for jorden og hinanden.

Luther

Næste år skal vi fejre 500 året for reformationen. I 1517 slog Martin Luther sine kritiske udsagn, 95 teser op på kirkedøren i Wittenberg, og det blev begyndelsen på et opgør, hvis resultat fik betydning for og stadigvæk har betydning for kirke og samfund her i Danmark.

Middelalder, renæssance og oplysningstid, folkelige vækkelser og folkestyre har alle bidraget til vores samfund, dets indretning og til vores måde at tænke på. Det gælder så også reformationen og det nybrud, som skete med Luther.

Reformationen har ved dets fokus på forholdet mellem lov og evangelium, blandt andet bidraget til en fremhævelse af menneskets samvittighed, et kristent menneskes frihed, og den har givet plads til og skærpet en kritisk sans hos os, ikke mindst hvad angår forholdet mellem religion og politik.

Luther var ud over at være kirkereformator og prædikant også bibeloversætter til det tyske sprog. Luther skrev således flere fortaler til netop Salmernes Bog i Det gamle Testamente.

Luther understreger heri, at der ikke er nogen eksempelbog så skøn som Salmernes Bog. Salmernes Bog, de 150 salmer i Det gamle Testamente, sammenfatter for ham hele Bibelen:

Den lille samling er en eksempelsamling på menneskets tale til Gud og bøn til Gud. Her kan vi alle finde noget, som rimer på vores liv, og samtidigt hører vi her mere end, hvad vi kan sige os selv.

Her hører vi den menneskelige røst vende sig til Gud i suk og klage, i glæde og forundring over den verden, vi lever i. Her finder vi ord på, hvordan vi skal handle overfor Gud og overfor såvel ven som fjende. Her finder vi gode og gavnlige bud.

Det er, skriver Luther ord sagt fra hjertet, ord udsagt ofte i den største nød, usikkerhed og fare.

Luther bruger billedet af mennesket som et skib. Vi mennesker drives frem på det vilde hav. Vi drives af frygt og bekymring for kommende ulykker og vi ængstes over nærværende onder. Salmerne er da, skriver Luther, at høre som ord fra et menneske, der midt i alle disse storme åbner sit hjerte og krænger sin sjæl ud. Salmernes Bog er en sådan åben og ægte tale under alle slags storme.

Salmernes Bog er imidlertid mere og andet end et spejl at holde op for vores liv. Her er andet og mere end genkendelse af egne forhold. For salmerne er jo tale for Guds ansigt og med Gud, skriver Luther og tilføjer: ”Og da får ordene dobbelt virkelighed og dobbelt liv”.

Salmerne som tale med Gud tydeliggør noget andet end det, vi kan sige til os selv. I bøn, i lovprisning og tak til Gud bliver vi nemlig ikke større ved at pege fingre af andre eller vinder nogen tryghed ved at mistænkeliggøre vores næste. Her får vores ængstelse - den ængstelse, som altid vil være i vores liv og i verden - aldrig lov til at stå alene tilbage.

I salmerne finder vi i hjertesproget derimod troens sprog, som tydeliggør vores afhængighed af Gud, vores næste og alt, som han har skabt: solen og luften, himlen og jorden, kilderne og kornet.

I en flygtig verden er det vigtigt at holde fast i det væsentlige, at der er noget grundlæggende, vi er givet, givet af Gud og givet i livet med hinanden. Det minder Salmernes Bog os om.

Hebræisk, det skønneste sprog

Lad os blive lidt endnu hos Luther: Salmernes Bog er som hele Det gamle Testamente oprindeligt skrevet på hebræisk, og Luther priser i den første af sine fortaler til Salmernes Bog det gamle hebræisk, som det skønneste sprog, fordi det modsat Luthers eget modersmål har så mange ord for at love og prise Gud.

Det gælder, tror jeg, også det sprog, vi fører i dag. Der er billedligt talt brug for noget mere hebræisk. Der ligger gamle lag i sproget, som taler om det at love, prise og ære Gud, og vi kan høre det til gudstjeneste hver søndag i landets kirke. Det er gudstjenestens liv at takke og prise Gud.

Men der er samtidigt kommet en sær utilpashed ved den tak til Gud, som det religiøse sprog udtrykker.

Her tænker jeg naturligvis på den modstand, som altid er hos os ved i det hele taget at tale om andet end os selv, vores egen virke, eget brand, egne politiske dagsordener og egne projekter i livet.

I en kultur og i et samfund, hvor vi hver især gerne skal præstere og nå nye mål, da bliver det at sige tak, tak for livet og tak til Gud, nemt til overs. Men jeg tænker ikke kun på egoismen og selvpromoveringen, som trives så godt i vores tid. Jeg tænker først og fremmest på den stigende mistænkeliggørelse, der finder sted af det religiøse sprog og det religiøse fællesskab og liv.

Ængstelsen for totalitære også religiøse ideologier er berettiget, men det må ikke få os til at mindske vores lovprisning og tak til Gud som nu i dag ved gudstjenesten her.

Vi skal ikke slippe det menneskeværd, som udspringer af, at Gud har givet os livet. Det er godt og vigtigt at forme lovgivningen, så den beskytter mod ondskab og eksklusion, men det er samtidigt vigtigt at holde fast i, at der er andet og mere at sige om vores liv og fællesskab med hinanden end det, de menneskeskabte love foreskriver, og det selv i nok så demokratisk et samfund som det danske.

Af børns og spædes mund

I en flygtig og brudt verden kan vi ikke nøjes med at høre kun om os selv.

Vi skylder Gud at takke ham for hans omsorg og for den plads, han har givet os i verden.

Gud regner os nemlig som sine børn, og han vil have os med ind i kampen for livet. Han vil, at vi skal stå op imod alle livsødelæggende kræfter, gå imod alt det i os selv og i verden, som fortsat truer med at sende os tilbage i

kaos og øde. Den gammeltestamentlige salmedigter udtrykker denne tro og tillid til Gud med ordene: ”Af børns og spædes mund har du grundlagt et værn mod dine modstandere for at standse fjender og hævnerrige”.

Det er ord til trøst for hver og en af os. Vi undgår ikke at føle os uendeligt magtesløse, utilstrækkelige og små, men vi tør håbe og stole på, at Gud fortsat regner med os. Har vi det med at ødelægge alt for hinanden, så slipper Gud dog ikke sit greb i os. Han holder fast, selv hvor vi må slippe.

Gud har forsonet sig med os ved at lade sin søn Jesus Kristus blive menneske på jord og død på et kors. I ham er vi skænket håbet om vores synders forladelse og det evige liv.

Vi er, trods alle vore mangler, således Guds børn, sat fri i ham og fordringen til os er sat: vi skal virke til gavn for livet og handle i ansvar og tro. Vi skal takke Gud og værne om hinanden.

Det ske i Jesu navn! Amen